

Współdecydowanie w miejscu pracy w Niemczech

Współdecydowanie w miejscu pracy dotyczy wszystkich – zarówno pracowników zagranicznych, jak i niemieckich. Rady zakładowe działają bowiem na rzecz wszystkich pracowników w przedsiębiorstwie. Ale czym właściwie jest rada zakładowa? Jakie ma zadania i jakie korzyści przynosi? DGB udziela prostych i zrozumiałych informacji – w 11 różnych językach.

1. Co to jest rada zakładowa?

Rada zakładowa reprezentuje interesy pracowników w miejscu pracy i może w ich imieniu prowadzić rozmowy i negocjacje z pracodawcą. W tym celu ma ona uprawnienia, które są określone w odrębnej ustawie („Ustawa o ustroju przedsiębiorstw”) i muszą być respektowane przez pracodawcę. Uprawnienia te nazywane są prawami do współdecydowania. Dlatego też mówiąc o pracy rad zakładowych mówi się również o współdecydowaniu w miejscu pracy. W Niemczech pracownicy i pracownice mogą co cztery lata wybierać radę zakładową w tajnym głosowaniu. Rady zakładowe stają w obronie wszystkich pracowników, niezależnie od pochodzenia czy statusu po- bytu, także w obronie pracowników tymczasowych.

2. Jakie są zadania rady zakładowej?

Ogólnie rzecz biorąc, rada zakładowa czuwa nad przestrzeganiem przez pracodawcę wszystkich przepisów

służących pracownikom, tj. ustaw, układów zbiorowych, porozumień zakładowych itp.

W niektórych kwestiach pracodawca musi jedynie poinformować lub skonsultować się z radą zakładową. Ważne: Pracodawca musi zasięgnąć opinii rady zakładowej przed każdym zwolnieniem z pracy. W innych obszarach rada zakładowa ma daleko idące uprawnienia i może aktywnie wpływać na konkretne decyzje – dlatego mówi się tutaj o prawach do współdecydowania. Tematy, w których rada zakładowa współdecyduje to:

- czas pracy, harmonogram zmian i nadgodziny,
- zaszeregowanie, premie za wyniki i akord,
- kształcenie i doskonalenie zawodowe,
- bezpieczeństwo i higiena pracy,
- ochrona danych,
- procesy pracy i organizacja stanowisk pracy.

Rada zakładowa musi również zadbać o to, aby pracownicy nie byli dyskryminowani np. ze względu na pochodzenie, narodowość, płeć, orientację seksualną, wyznanie, poglądy polityczne czy działalność związkową. Do jej zadań należy również promowanie integracji zagranicznych pracowników oraz domaganie się od pracodawców zwalczania rasizmu w miejscu pracy.

3. Jakie uprawnienia ma rada zakładowa?

Tylko rady zakładowe, a nie poszczególni pracownicy i pracownice, mogą korzystać z ustawowych uprawnień do współdecydowania. Bez rady zakładowej nie ma prawdziwego współdecydowania.

Wybranej rady zakładowej pracodawca nie może rozwiązać.

4. Jakie są korzyści z posiadania rady zakładowej?

Przedsiębiorstwa z radami zakładowymi:

- płacą średnio wyższe wynagrodzenia, ponieważ częściej obowiązuje u nich układ zbiorowy,
- mają bezpieczniejsze stanowiska pracy,
- są bardziej przejrzyste i sprawiedliwe,
- regulują pracownicze programy emerytalne,
- zapewniają lepszą równowagę między życiem zawodowym a prywatnym,
- mają szerszą ofertę doskonalenia zawodowego,
- są produktywniejsze,
- inwestują więcej w środki ekologiczne.

W razie pytań lub problemów w pracy zawsze można zwrócić się do rady zakładowej.

5. Od ilu pracowników przysługuje prawo do posiadania rady zakładowej?

Rada zakładowa może być wybierana we wszystkich przedsiębiorstwach zatrudniających co najmniej pięciu pracowników. Wielkość rady zakładowej zależy od liczby pracowników:

- 5–20 pracowników: 1 członek rady zakładowej
- 21–50 pracowników: 3 członków rady zakładowej
- 51–100 pracowników: 5 członków rady zakładowej
- 101–200 pracowników: 7 członków rady zakładowej
- itd.

Im więcej pracowników, tym większa rada zakładowa.

6. Kto może wybierać radę zakładową?

W wyborach mogą głosować wszyscy pracownicy, którzy ukończyli 16 lat. Narodowość nie odgrywa żadnej roli. Prawo do głosowania mają też:

- praktykanci,
- pracownicy zatrudnieni w niepełnym wymiarze godzin,
- pracownicy zatrudnieni na czas określony,
- pracownicy tymczasowi, którzy pracują w zakładzie dłużej niż 3 miesiące.

7. Kto może zostać członkiem rady zakładowej?

Kandydaci do rady zakładowej muszą mieć ukończone 18 lat i być zatrudnieni w zakładzie od co najmniej sześciu miesięcy.

Każdy członek rady zakładowej lub kandydat do rady zakładowej korzysta ze szczególnej ochrony przed zwolnieniem z pracy. Szczegółowe informacje można uzyskać na stronie Federalnego Zrzeszenia Związków Zawodowych DGB: <http://www.dgb.de/gewerkschaften-im-dgb>

8. Kiedy można wybrać radę zakładową?

W przedsiębiorstwach bez rady zakładowej pierwsze wybory mogą być przeprowadzone w dowolnym czasie.

W przypadku istniejących już rad zakładowych wybory odbywają się w Niemczech co cztery lata – najbliższe w okresie od marca do maja 2026 r.

9. Czy wszystkie zakłady mają radę zakładową?

Niestety w wielu zakładach nie ma rady zakładowej. Małe zakłady takie jak gabinety dentystyczne, kioski, zakłady hydrauliczne często zatrudniają mniej niż pięciu pracowników. W nieco większych zakładach często nie ma rady zakładowej, bo pracownicy nie widzą takiej potrzeby. Albo nie mają odwagi zorganizować wyborów. W większych zakładach, zwłaszcza w przemyśle, prawie zawsze istnieje rada zakładowa.

Inicjatywa wyborów do rady zakładowej musi wyjść od pracowników.

Pracodawca musi zachować neutralność i nie wolno mu ingerować. Jeśli spróbuje zapobiec powstaniu rady zakładowej, będzie podlegał odpowiedzialności karnej.

10. Jaka jest różnica między radą zakładową a związkiem zawodowym?

Rada zakładowa jest wybierana przez wszystkich pracowników i reprezentuje wszystkich pracowników w zakładzie pracy.

Z kolei związek zawodowy nie jest związany z jednym przedsiębiorstwem, tylko odpowiada za jedną lub więcej branż. Tam związek reprezentuje interesy pracowników jako całości i negocjuje np. układy zbiorowe, które regulują m.in. wynagrodzenie, tygodniowy czas pracy i prawo do urlopu, a które dotyczą pracowników danej branży. Członkiem związku zawodowego może zostać każdy. Osiem największych związków zawodowych w Niemczech

należy do Konfederacji Niemieckich Związków Zawodowych:

- Związek Kolei i Transportu (EVG)
- Związek Zawodowy Policjantów (GdP)
- Związek Zawodowy Edukacji i Nauki (GEW)
- Związek Zawodowy Rolnictwa i Środowiska (IG BAU)
- Związek Zawodowy Górnictwa, Chemii i Energetyki (IGBCE)
- Związek Zawodowy Przemysłu Metalowego (IGM)
- Żywność, Napoje i Gastronomia (NGG)
- Zjednoczony Związek Zawodowy Usługodawców (ver.di)

Rada zakładowa i związek zawodowy realizują bardzo podobne cele. Gdy powstają rady zakładowe, związki zawodowe często je popierają. Związki zawodowe oferują również np. seminaria na temat pracy rady zakładowej oraz udzielają radom zakładowym informacji i porad.